

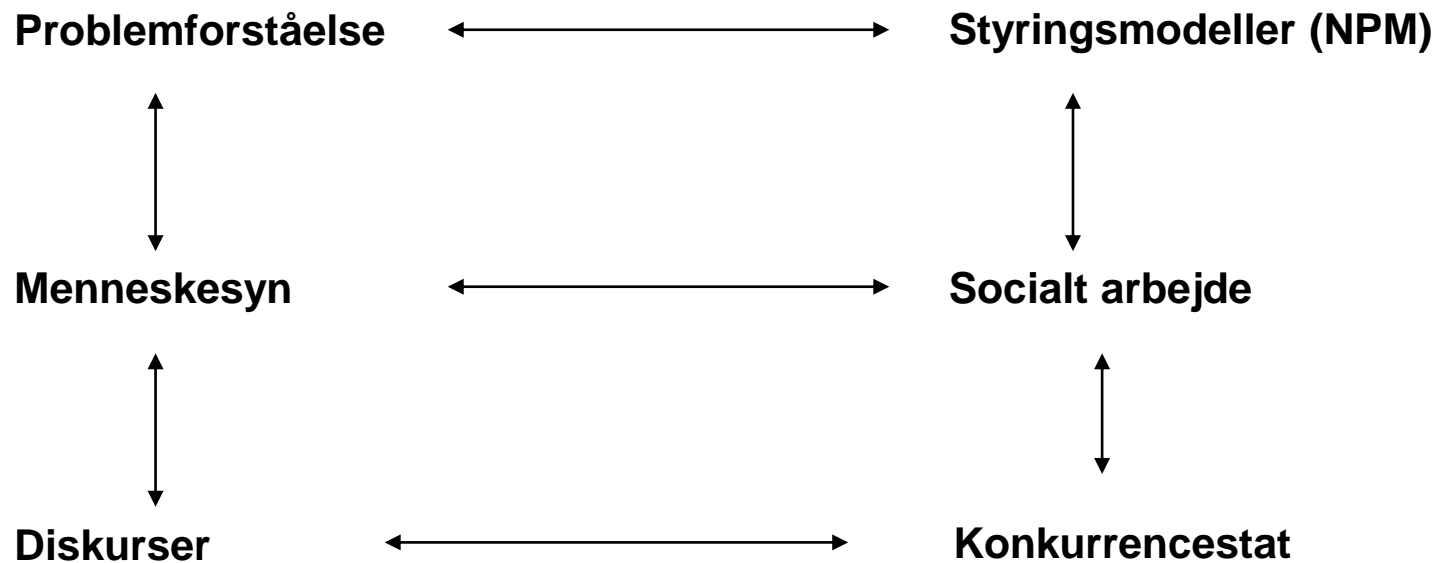
Handicap og socialt arbejde i konkurrencestaten

Pia Ringø, lektor, Aalborg Universitet

Kjeld Høgsbro, professor emeritus, Aalborg Universitet

Vidensformer i og omkring socialt arbejde

Den historiske udvikling (Nissen, Fallov og Ringø, 2018: 46-47)

Periode	Menneskesyn i politik	Vidensformer	Menneskesyn i socialt arbejde
1930'erne – 1950'erne	<p>Mennesket som en produktiv krop i en nation og befolkning.</p> <p>Befolkningspolitik med fokus på det sunde, livskraftige, arbejdsdygtige menneske</p>	<p>Biologisme og arvelighedslære, socialmedicin og –hygiejne, psykiatri, statistik og humanisme</p> <p>Dybdeontologisk model: Determinisme</p>	<p>Det overbelastede menneske. Fokus på skærmning, samspillet mellem individ, gruppe, miljø og samfund.</p>
1960'erne – 1970'erne	<p>Det produktive menneske formet af ydre omstændigheder og betingelser.</p> <p>Rationel velfærds-planlægning: at højne den produktive standard og modstandskraft gennem udbygning af universel tryghed og sikkerhed</p>	<p>Psykiatri, sociologi, psykologi, velfærdsforskning</p> <p>Dybdeontologisk model: Samfundsmæssige, sociale, psykologiske, biologiske generative mekanismer</p>	<p>Det sociale undertrykte og ufrie menneske: Socialarbejderen som ekspert og administrator <i>eller</i> ligeværdig partner:</p>
1980'erne – 2000'erne	<p>Det frie, rationelle og konkurrencedygtige menneske Fokus på modernisering, decentralisering af ansvar, centralisering af styring, markedslignende mekanismer og incitamenter</p>	<p>Økonomi, evaluering, evidensbaseret forskning og praksis</p> <p>Post-ontologisk model: Symptom-beskrivelser, funktionsniveaumålinger, udviklingsmål</p>	<p>Det pressede menneske, som potentielt kan udvikle sig. Fokus på kvalitet og effekt. Aktiv linje, service og tilbud: Kontrakter, motiverende og coachende samtaler, empowerment og selvrealisering, fokus på ressourcer, læring, udvikling, innovation</p>

Udviklingstendenser på handicapområdet

- Et udviklingsorienteret menneskesyn, hverdagsliv og sociale indsatser tilrettelægges læringsorienteret og fremadrettet
- **Fra service til selvhjulpenhed** – Økonomisk effektivitet gennem nye former for rehabilitering, deltagelse og inklusion
- Fra passiv til aktiv socialpolitik
- **Decentralisering af ansvar, centralisering af styring.** Serviceloven som rammelovgivning, med mulighed for at fastsætte lokale serviceniveauer. Gøgeungeretorik
- **Handicapkonventionen** til forhandling. Formel lighed
- Manglende dybde-ontologisk fokus på differentieret integration, og individuelle hensyn

(Falster og Ringø 2022, Ringø 2022, Ringø & Howe 2022, Nissen et al 2018)

Generering af viden: Aktører og institutioner

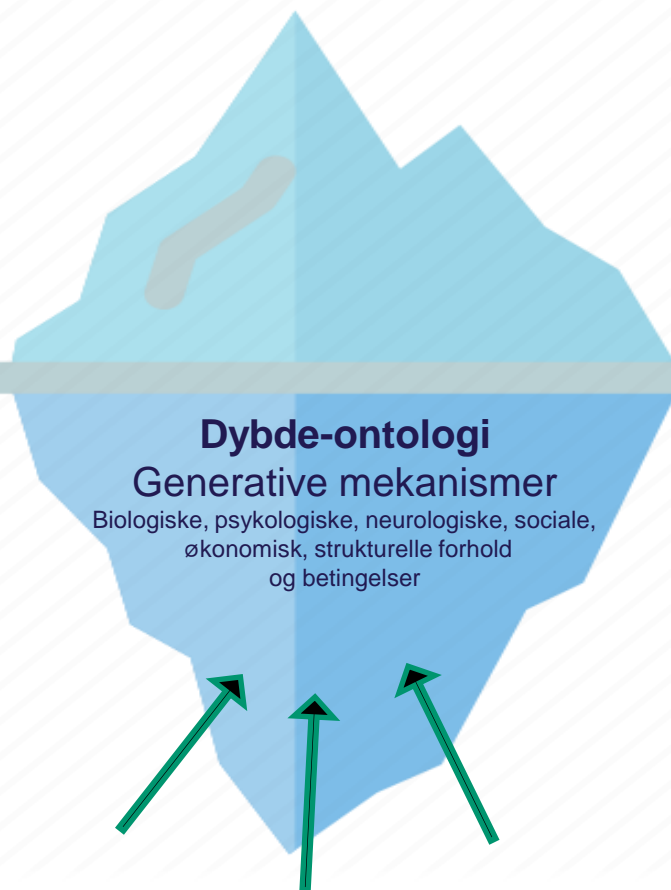
- Strukturreformen: Amternes nedlæggelse og det specialiserede socialområde lægges ind under kommunerne. Kommunernes overtager ansvar og økonomi på det specialiserede område.
- Afvikling af videnscentrene og oprettelsen af VISO.
- Udvidelsen af socialstyrelsen.
- Etableringen af sociale tilsyn under kommunalt samarbejde.
- Oprettelsen af Det Faglige Råd for National Koordination (NATKO).
 - Kommunerne er forpligtet til at give oplysninger. Ingen tidsfrist.
 - Ingen indsigt i visitation og brug af tilbud.
 - Svært at vurdere kvaliteten af tilbuddene.
 - Tilbuddenes oplysninger gives frivilligt.
- Udvikling af Tilbudsportalen.
 - Sociale tilsyn.
 - NATKOs stikprøver.
- Handicapkonventionens betydning.

Strukturel inerti

- Kommunernes autonomi. Stærke politiske kræfter søger at fastholde denne autonomi.
- Handicapforskningens reducerede ressourcer. Ministerier og fonde har fokuseret på børn/familier og arbejdsmarkedsrettet socialt arbejde.
- Specialpædagogiske og socialpædagogiske forsknings- og undervisningsmiljøer er nedprioriteret, og der er fare for et varigt videnstab på disse områder. Generationen går på pension.
- Det specialiserede område er blevet betragtet som gøgeungen i kommunernes økonomi.

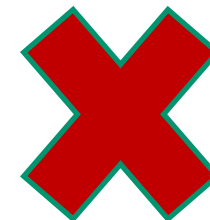
Inertien knytter sig til økonomiske prioriteringer og reducerede vidensressourcer. Selv hvis den aktuelle diskurs går i retning af en større solidaritet med mennesker med funktionshæmninger og en forståelse for diversitetens nødvendighed. Den politiske kultur tenderer til forenkling og kategorisering – ringe forståelse for **de dybde-ontologiske sammenhænge**, der skaber diversitet.

Fra dybder til overflader i socialt arbejde

Post-ontologisk styring

Problemlokalisering, symptombehandling, udviklingsmål, inklusionsstrategier, produktivitet, effektmål.

Udvikling af vidensformer

Problemidentifikation, identifikation af livssammenhænge
strukturel forståelse.
Differentieret integration, fokus på individuelle hensyn, mening og betydning.

Udviklingen i målgrupper og vidensformer

- Internationale diskurser om diversitet (woke/en af os).
- Den teknologiske udvikling af hjælpemidler. Talesprogets genkomst. Oplæsning af tekster. Opretholdelsen af tegnsprog og punktskrift er truet.
- Udviklingen i forskningen: Forståelsen for det sociale og kommunikatives betydning.
- Forståelsen for kognitive funktioner og sociale kompetencer.
- Forståelse for de relationelle processer i opvækst og samspil (Stigma).
- Forståelsen for kommunikationens forskellige former (verbal, mimisk, kropslig) og dets betydning for socialisering og sociale relationer. Autisme – tegnsprog – punktskrift.
- De fysiske rum. De offentlige rum. Universal Design.
- Komplekse handicap (fx sanseproblemer kombineret med psyko-sociale traumer eller udviklingsforstyrrelser/-hæmning, hjerneskader og misbrug).

Teoretiske overvejelser

1. Vi forstår de mentale lidelser og udviklingsforstyrrelser som et produkt af bio-psyko-sociale forhold og vi har behov for en mere konkret forståelse for de samfundsmæssige, strukturelle, og sociale sammenhænges indflydelse på udvikling, forebyggelse og afhjælpning af disse lidelser.
2. Vi forstår den generelle handicapproblematik som værende præget af stigende produktivitetskrav og manglende forståelse og rummelighed overfor diversiteten i de menneskelige kompetencer - vi ved også at der kan etableres uddannelses-, og arbejdssammenhænge, som kan rumme menneskelig diversitet.
3. Vi ved at der til stadighed foregår et forsøgs- og udviklingsarbejde der i samarbejde med forskningen identificerer udviklingsmuligheder for det sociale arbejde, men at erfaringerne fra dette arbejde ofte støder på barrierer i form af politiske diskurser, institutionelle strukturer eller etablerede pædagogiske paradigmer. Man kan således pege på samarbejdsformer mellem politik, forskning og praksis som kunne understøtte en mere stabil udvikling af velfærdssamfundets institutioner.

Teoretiske overvejelser

4. Vi ved at en sikring af tilstrækkelige investeringer og tiltrækning af kapital nationalt som internationalt kræver at de ressourcer der nationalt indgår i reproduktionen af arbejdskraften reduceres så meget som muligt og at dette er konkurrencestatens fundament i den internationale konkurrence. Der vil således være et konstant pres på **socialt arbejde** og rehabiliteringsprincipperne vil være rettet mod skabelsen af det produktive menneske.

Referencer

- Baron-Cohen S. 2020. *The Pattern Seekers. A new theory of human invention.* Penguin.
- Breumlund A. og Hansen I. B. 2019. *Narrativt inspireret socialpædagogik på det specialiserede socialområde.* Aalborg Universitetsforlag.
- Fallov, M. A., Nissen, M. A., Kjaerulff, J., Ringø, P., Birk, R. H. 2017: *Proactive, Ambivalent and Defensive Relations between Social Work and Social Policy: The Shaping of Productivity in Distinctive Social Work Research.* Høgsbro, K. & Shaw, I. (red.). Routledge
- Falster, E & Ringø, P (2022) *Styringsrationaler, menneskesyn og inklusionens neoliberale forskydning I: Dansk Pædagogisk Tidsskrift.* 4
- FASTER E., Warming H. og Vagtholm I. 2022. *Livet med bevægelseshandicap – børn og unges perspektiver.* Akademisk Forlag.
- Foucault M. 1971. *L'ordre du discours.* Dansk udg.: Talens forfatning. Edition Gallimard 1971/Rhodos 1980.
- Goldberg E. 2001. *The Executive Brain: Frontal Lobes and the Civilized Mind.* Oxford, New York: Oxford University Press.
- Høgsbro K, Eskelinen L, Fallov M.A, Mejlvig K. og Berger N. P. 2012. *Når grænser udfordres.* AKF-rapport.
- Høgsbro K, Eskelinen L., Lundemark Andersen M. og Berger N. P. 2013. *ADHD-problematikkens sociale aspekter.* Aalborg Universitetsforlag.
- Høgsbro K og Burholt A. 2015. *Demensproblematikken.* Aalborg Universitetsforlag.
- Juul S. 2010. *Solidaritet, anerkendelse, retfærdighed og god dømmekraft.* Hans Reitzels Forlag.
- Nissen, M. A., Fallov, M. A. & Ringø, P. 2018. (red.) *Menneskesyn I socialt arbejde. Om udviklingen af det productive mennesker.* København. Akademisk Forlag.
- Pedersen, K. O. 2011. *Konkurrencestaten* København: Hans Reitzels Forlag.
- Ringø P, and Høgsbro K. 2017. *The conception of disability and mental illness in advanced welfare states - a review and a proposal.* I Høgsbro K. and Shaw I.: *Social Work and Research in Advanced Welfare States.* Routledge.
- Ringø, P , Nissen, M. A., Fallov, M., Kjærulff, J. and Birk, R. 2018. *Behind political ideas about productivity – Ontological models – and transformations in views on human nature in social work.* *Journal of Social work and Society*
- Ringø, P. 2018. *Potentiality, Development Ideals, and Realities of Social Work.* In Fallov, M. and Blad. C. (eds) *Social Welfare Responses in a Neoliberal Era: Policies, Practices and Social Problems.* Lediden: Brill Publishers.
- Ringø, P & Howe, D. (2022). *Revitalising the concept of surface and depth: an analytical tool for critical reflection* In Svensson, C, F & Ringø, P (red) *Revitalising Critical Reflection - in Contemporary Social Work Research, Practice and Education.* Routledge.
- Ringø, P. (2022). *Optimeringslogikker og menneskesyn på det specialiserede socialområde.* Tidsskrift for Socialpædagogik. 25 årgang, nr 1.
- Schmidt, V. 2002. *Does discourse matter in the politics of Welfare state adjustment?.* In *Comparative political Studies*, 35(2): 168-93.